

Česká zemědělská univerzita v Praze
Provozně ekonomická fakulta
Katedra ekonomických teorií

Teze diplomová práce
Vývoj nezaměstnanosti v Plzeňském kraji

Markéta Vondrašová

Souhrn

Diplomová práce se zaměřuje na analýzu vývoje nezaměstnanosti v Plzeňském kraji v období 2000 – 2014. Autor zkoumá nejen nezaměstnanost v Plzeňském kraji jako celku, ale i v jednotlivých regionech, zejména v Domažlickém okrese. Dlouhodobě Plzeňský kraj patří mezi ty s nižší nezaměstnaností a svým charakterem je nakloněn pro rozvoj všech odvětví, jejichž struktura má značný vliv na situaci ohledně nezaměstnanosti. Dalšími probíranými tématy jsou infrastruktura, množství a charakter ekonomických subjektů. Vedle těchto aspektů se autor také zabývá věkovou strukturou uchazečů, počtu volných pracovních míst a jejich problematikou. V rámci analytické části je dále zpracována komparace vývoje nezaměstnanosti v okresech Cham a Domažlice v letech 2005 - 2014. Po této kapitole následuje ekonometrický model týkající se nezaměstnanosti v Plzeňském kraji, kde se pracuje s vybranými proměnnými v časovém období 2000 – 2014. Prostřednictvím tohoto modelu je provedena simulace nezaměstnanosti s vybranou vysvětlující proměnou, kde je interpretován i důsledek simulace.

Klíčová slova: nezaměstnanost, počet volných pracovních míst, uchazeči o zaměstnání, ekonomické subjekty, Plzeňský kraj, Domažlický region, okres Cham, ekonometrický model

Úvod

Nezaměstnanost se z důvodu globálního vlivu označuje jako makroekonomický ukazatel. Dlouhodobě patří mezi nejzávažnější problémy světového tržního hospodářství. Jedná se o stav ekonomiky, kdy dochází k závažnému narušení rovnováhy. Ekonomika zde není schopna produkce na takové úrovni, aby bylo zabráněno plýtvání zdrojů. Nezaměstnaného člověka lze specifikovat jako osobu v produktivním věku, tj. starší 15-ti let, která není zaměstnaná nebo sebezaměstnaná, a aktivně hledá práci. Naopak zaměstnaný člověk je definován jako osoba starší 15-ti let, která je zaměstnána nebo pracuje ve svém podniku, přičemž dostává za odvedenou práci mzdu nebo plat. V rámci problematiky nezaměstnanosti se rozlišují osoby ekonomicky aktivní a ekonomicky neaktivní. V ekonomice existuje vedle klasických typů nezaměstnanosti (frikční, cyklická, strukturální a sezónní) také dobrovolná nezaměstnanost, kde dočasně člověk upřednostňuje volný čas nad pracovním. V případě existence dobrovolné nezaměstnanosti je ekonomika stále schopna fungovat na takové úrovni, kdy je stále efektivní. Ze strany státních institucí je kladen důraz na podporu rovnováhy na trhu práce

prostřednictvím politiky zaměstnanosti. V České republice se používá pro boj s nezaměstnaností aktivní a pasivní politika nezaměstnanosti. Státní politiku zaměstnanosti (SPZ) zabezpečuje v České republice Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) a územní orgány práce, tzv. úřady práce. Vedle tohoto státního orgánu na trhu práce dále působí řada soukromých agentur práce a EURES (European Employment Services).

Cíl a metodika práce

Cílem této diplomové práce je analyzovat vývoj nezaměstnanosti v Plzeňském kraji. Prvním krokem pro dosažení cíle je prostudování literatury a ostatních internetových zdrojů, které popisují a analyzují problematiku nezaměstnanosti. Na základě těchto dat autor sepíše literární rešerši, která mu pomůže zvolit optimální vysvětlující proměnné a endogenní proměnnou pro sestavení ekonometrického modelu. Cílem jednorovnicového ekonometrického modelu je ukázat, které proměnné jsou významné a mají velký vliv na endogenní proměnnou – míru nezaměstnanosti v Plzeňském kraji. Prostřednictvím simulace modelu se získá prognóza na rok 2015, která nastíní situaci nezaměstnanost v Plzeňském kraji. Součástí analýzy je také vytvoření komparace nezaměstnanosti mezi okresy Cham a Domažlice, na základě čehož budou zjištěny největší rozdíly v oblasti nezaměstnanosti a ukáže, do jaké míry ovlivňuje lokalita a blízkost obou okresů nezaměstnanost v Domažlickém regionu.

V první části diplomové práce bude zpracována literární rešerše z odborných literárních a internetových zdrojů na základě kompilační metody, deskriptivní analýzy, citací, metody obecné analýzy a syntézy získaných informací.

Praktická část bude rozpracována do několika kapitol, které budou zahrnovat charakteristiku Plzeňského kraje, včetně Domažlického okresu. V rámci komparace bude na úvod charakterizován i okres Cham. Po jednotlivých charakteristikách kraje a daných okresů bude vypracována analýza nezaměstnanosti a situace na trhu práce. Pro správné zanalyzování problematiky nezaměstnanosti bude použit MS Excel pro výpočty a vytváření všech potřebných grafů. Dále bude následovat ekonometrický model, který přispěje při simulaci aspektů, jejichž změny mají vliv na míru nezaměstnanosti. Pro sestavení ekonometrického modelu bude použit software Gretl a MS Excel. V závěru budou následně shrnuty všechny výstupy a poznatky získané z analýz a ekonometrického modelu.

Závěr

Dle statistik se podíl nezaměstnaných osob v Plzeňském kraji dlouhodobě pohybuje pod celkovou nezaměstnaností v České republice. K 31.12.2014 činil podíl nezaměstnaných osob v Plzeňském kraji 5,7 %, zatímco podíl nezaměstnaných České republiky činil 7,5 %. V průběhu celého roku 2014 rostl počet volných pracovních míst (stav ke konci roku 2014 je 4 927), což bylo důsledkem osvěžování ekonomiky, a s tím spojená zvyšující se poptávka po pracovní síle ze strany zaměstnavatelů. Největší poptávka po pracovní síle v Plzeňském regionu je po lidech se znalostmi a dovednostmi v technických oborech. Zaměstnavatelé zde vyhledávají techniky, konstruktéry a ekonomy. Dlouhodobě se nedaří obsadit místa například zdravotních sester, zedníků či obchodních zástupců. Mezi důvody patří zejména vysoké nároky ze strany zaměstnavatele a nízké mzdové ohodnocení. Na konci roku 2014 se průměrná hrubá mzda v kraji vyšplhala k hranici 24 008,- Kč, což bohužel neznamená, že by se mzda navýšila u všech zaměstnanců, ale z pravidla dochází k navýšení díky možnému působení inflace a růstu mezd vysoce postavených zaměstnanců, kteří jsou tímto motivováni pro zvýšení zisku firmy a udržení schopného člověka ve firmě.

Domažlický okres je jedním z regionů Plzeňského kraje, který má nižší nezaměstnanost. Na konci roku zde bylo evidováno 2 316 nezaměstnaných osob. Podíl nezaměstnaných osob se zde snížil ve srovnání s předchozím rokem 2013 na 5,6 %. Na jedno pracovní místo připadalo 2,9 uchazeče. Pokles nezaměstnanosti lze očekávat i v následujícím roce 2015 z důvodu rozvoje průmyslové zóny například za kasárnami v Domažlicích a neplánování firem propouštět ve velké míře. Řada lidí z Domažlického okresu má zájem o práci v Bavorském okrese Cham. Jako hlavní důvody lze určit vysokou mzdu za odvedenou práci a možnost pobírání vyššího přídatku na dítě než v ČR. Navíc se zde mohou uplatnit i uchazeči z rizikové skupiny, které mají dlouholetou zkušenost v oboru. Například zedníci, obráběči kovů a obsluhovači CNC strojů jsou za hranicemi v Bavorsku velice žádaní.

V rámci komparace okresů Cham a Domažlice bylo zjištěno, že Bavorský okres Cham dosáhl velkého rozvoje od roku 2005 díky zaměření hospodářství zejména na strojírenství, elektrotechniku, automobilovou a umělohmotnou techniku. Oba porovnávané regiony spojuje nízký podíl nezaměstnaných osob v kraji. Historicky nejvyšší podíl nezaměstnaných 8,56 % byl v okrese Cham v roce 2005. Od této doby podíl nezaměstnaných osob klesal. Výjimka však byla v roce 2009, kdy se tento podíl navýšil o 0,47 % na hranici 4,64 % z důvodu ekonomické krize. Daleko vyšší nárůst podílu nezaměstnaných osob v průběhu ekonomické

krize byl zaznamenán v Domažlickém okrese, kde se podíl nezaměstnaných vyšplhal k hranici 7,32 % a přetrvával po dva roky 2009 a 2010. Za sledované období 2010 – 2014 nepřekročil počet nezaměstnaných žen v průměru 830, což u mužů to je za dané období o 438 více. Počet nezaměstnaných celkem se v období 2013 – 2014 meziročně snížil u obou porovnávaných regionů. V Domažlickém okrese došlo k vyššímu poklesu počtu nezaměstnaných, a to o celých 389 lidí ve srovnání s regionem Cham, kde se meziročně snížil počet pouze o 72 lidí. V Domažlickém regionu je do budoucna výhled ohledně zaměstnanosti optimistický a lze odhadnout i pokles nezaměstnanosti v budoucích letech z důvodu rozvoje průmyslových oblastí. Mezi body, kde se dá ještě zdokonalovat je infrastruktura mezi jednotlivými městy.

Jednorovnicový ekonometrický model v závislosti míry nezaměstnanosti Plzeňského kraje na vybraných proměnných vyšel dle předpokladů. Jako vysvětlující proměnné byly stanoveny tempo růstu HDP a inflace za Českou republiku, počet volných pracovních míst a pracovní síla za Plzeňský kraj. Na základě Běžné metody nejmenších čtverců byly odhadnuty parametry rovnice, které daly rovnici následující tvar: $y = 5,534 + 0,017x_2 - 0,165x_3 - 0,089x_4 + 0,002x_5 + u_t$. Koeficient vícenásobné determinace udává, že z 51% jsou změny míry nezaměstnanosti (tj. vysvětlovaná proměnná) závislé na změnách tempa růstu HDP, počtu volných pracovních míst, míře inflace a na pracovní síle (tj. vysvětlující proměnné). Aplikace modelu byla provedena prostřednictvím výpočtu pružnosti. Následně byla provedena simulace definovaných scénářů s prognózami na rok 2015. Výsledky vyšly dle ekonomických předpokladů. Průměrná skutečná hodnota vysvětlované proměnné se rovná 5,19 %. Teoretická (vypočtená) hodnota vysvětlované proměnné se rovná 5,21 %. Rozdíl mezi skutečnou a teoretickou hodnotou je minimální, a proto lze model použít při prognózování míry nezaměstnanosti.

Seznam použité literatury

BRČÁK, Josef – SEKERKA, Bohuslav. *Makroekonomie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 292 s. ISBN 978-80-7380-245-5

BRČÁK, Josef – SEKERKA, Bohuslav – SVOBODA, Roman. *Mikroekonomie – Teorie a praxe*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 283 s. ISBN 978-80-7380-453-4

BUCHTOVÁ, Božena a kolektiv. *Nezaměstnanost – Psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. Vydání. Praha: Grada Publishing. 2002. ISBN 80-247-9006-8

SAMUELSON, Paul, A. – NORDHAUS, William, D. *Ekonomie*. 1. Vydání. Praha: Svoboda. 1991. s. 1011. ISBN 80-205-0192-4

SIROVÁTKA, T. – MAREŠ, P. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. Masarykova univerzita. Brno. 2003. 272 s. ISBN 80-210-3048-8.

TVRDOŇ, Jiří. *Ekonometrie*. Vydání 4. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN 978-80-213-0819-0